

5 lépés a sikeres életpálya-tervezéshez c. kurzus

Kalapos Judit

1. OLVASÓLECKE – MI A SIKER? – Barabási-Albert László: A képlet – A siker egyetemes törvényei c. könyve alapján

Az, hogy mit tekintünk sikernek, egyénileg nagyon változó, sőt, egyéni véleményünk is sokszor megváltozik, attól függően, éppen milyen élethelyzetben vagyunk. Lehet, hogy pályakezdőként még a szakmai előmenetelt, a kihívások teljesítését tekintjük eredménynek, később azt, hogyan álljuk meg a helyünket szülőként, de siker lehet az is, hogy hogyan küzdünk meg egy betegséggel, vagy nehéz élethelyzettel. Ezek az ún. „belső sikerélmények” nagyon személyesek, és a tudomány számára nehezen megfoghatóak, nem mérhetőek.

Sok kutatás összefoglalásaként született azonban egy könyv (Barabási-Albert László: A képlet – A siker egyetemes törvényei. Libri, 2018.), amely mérhető, számokkal alátámasztható módon közelíti meg a siker témáját – ennek a gondolatmenetét, eredményeit ismerhetjük meg az olvasóleckében.

A siker I. törvénye: A teljesítmény vonzza a sikert. De ha a teljesítmény nem mérhető, a sikert a hálózatok határozzák meg.

Az iskolában azt tanultuk, hogy ha jól teljesítünk, akkor sikeresek leszünk, az életben azonban ez nem mindig alakul így. Mi a két dolog között a különbség? A kutatók szerint a teljesítmény az, amit az egyén csinál – amilyen gyorsan fut, ahogyan énekel, amilyen cikkeket, könyvet ír valaki, **a siker pedig, amit a közösség, társadalom észrevesz, értékeli**, és előbb-utóbb jutalmaz érte. Más szóval **a teljesítményed rólad, de a sikered a közösségről szól**. A közösség az, ami lényegében a sikert adományozza az egyénnek. Sok minden lehet a siker fokmérője: hírnév, pénz, rajongó tábor, stb.

Alapvetően elmondható, hogy a társadalom azokat az embereket értékeli, tekinti sikeresnek, akik mögött komoly teljesítmény áll, nagyon ritka, és múlandó azoknak a sikere, akiknél ez teljesítmény nélkül következik be.

Az aranysisakos férfi

Sokáig azt hitték, hogy a festmény Rembrandt mesterműve, azonban később kiderült, hogy valamelyik tanítványáé. Ekkor az addigi tömeges érdeklődés egy csapásra abbamaradt, a műtárgy értéke egyik napról a másikra töredékévé csökkent.

Amikor a teljesítmény viszonylag jól mérhető pl. sport, igaz az a tétel, hogy a teljesítmény alapvetően meghatározza a sikert.

De hogyan lehet eldönteni, hogy ki a legjobb, ahol nem mérhető objektíven a teljesítmény, mint például a művészetek esetében? Ilyenkor kap nagy szerepet a közösség – az egyént körülvevő hálózat, hiszen az ő ítéletük alapján dől el, hogy ki lesz sikeres.

Pantheon Project

A Pantheon Project egy olyan weboldal, amely az egyes személyek nemzetközi ismertségét vizsgálja a Wikipédia segítségével. Ahhoz, hogy valaki bekerüljön a Pantheonba, minimum 25 különböző nyelvű Wikipédia-oldalon kell szerepelnie. Az oldalon sokféle keresési lehetőség létezik, ami alapján kideríthetjük például, hogy Marilyn Monroe minden idők leghíresebb színésze, Budapest leghíresebb szülőtte Neumann János, a leghíresebb ember a világon pedig nem más, mint Arisztotelész.

http://pantheon.media.mit.edu/treemap/country_expo_rts/HU/all/-4000/2010/H15/pantheon

Amikor a pályánkat tervezzük, érdemes tehát azzal is számolni, hogy hogyan tesszük mások számára is láthatóvá, értékelhetővé az eredményeinket, és fontos tudatában lenni a kapcsolati hálónk erejének.

A siker II. törvénye: A teljesítmény korlátos, a siker korlátlan

A siker és a teljesítmény nem állnak arányban egymással. Amikor a teljesítménykülönbség nehezen mérhető, apró különbségek a teljesítményben is hatalmas különbségekhez vezethetnek a megítélésben. Amikor pl. több kiváló hegedűst hasonlítanak össze egy versenyen – de valójában nem lehet megmondani, hogy melyikőjük a legjobb – nem a tehetség, hanem sokszor a véletlen határozza meg, hogy melyikőjük nyeri meg a versenyt, melyikőjük lesz sikeres.

Éppen emiatt fontos, hogy ha valaki elkötelezi magát egy cél elérése érdekében, legyen kitartó, mert a siker sokszor csak a nagy számok törvényének engedelmeskedik.

A siker III. törvénye: Alkalmasság x korábbi siker = jövőbeni siker

A siker sikert szül. Akik sikeresnek tűnnek, vonzzák a további sikereket, függetlenül a teljesítményüktől. Ezt nevezzük **preferenciális kapcsolódásnak**. A legtöbb döntésünk mögött ez áll. Amikor például egy ismerősünk megoszt egy posztot, akár érdekel minket a dolog, akár nem, nagyobb eséllyel kattintunk rá, ha már negyedik-ötödik alkalommal találkozunk vele szembe, mert ez minket is meggyőz arról, hogy biztosan fontos lehet, ha már ennyien foglalkoznak vele. Arnout van de Rijt végzett egy kísérletet¹ a Kickstarteren. Véletlenszerűen kiválasztott 200 új projektet, amelyek nullás egyenleggel rendelkeztek. Ezeknek a felét megtámogatta egy jelképes összeggel, a másik felük alkotta a kontrollcsoportot. Azoknak a projekteknek, amiket kezdeti támogatásban részesített, csaknem megduplázódott az esélyük arra, hogy további támogatókat szerezzenek, tehát ezek a véletlenszerűen kiosztott kicsiny adományok sokkal esélyesebbé tették a projekteket a sikerre.

Egy másik kísérlet², amit a Wikipédia szerkesztőivel végeztek, megerősítette, hogy a nyilvános elismerést kapott emberek sokkal nagyobb eséllyel kaptak elismerést valaki mástól is, más szóval „díjazhatóvá” váltak. Az I. és III. törvény összekapcsolódik: ha a teljesítmény mérhető, vagy megkülönböztethető, az sikerhez vezet. Ha egy termék rendelkezik alkalmassággal és korábbi sikerekkel, akkor a hosszú távú sikere kizárólag az alkalmasságától függ, nem a

¹ Barabási 122. o.

² Barabási 127. o.

népszerűségétől – csak sajnos nem mindig van idő kivárni, amíg az alkalmassága bebizonyosodik.

Ennek tudatában ne féljünk véleményt kérni, és az elismerést elfogadni, sőt büszkén vállalni, hiszen az tovább erősíti a már elért eredményeinket. Másrészt ne adjuk fel túl korán, ha nem mi vagyunk az először befutók, de a visszajelzések azt mutatják, hogy jó úton járunk.

Kutatók vizsgálták³, hogy milyen tényezők befolyásolják a diplomások hosszú távú sikerét. Bizonyos neves egyetemeken végzetek éves jövedelme kb. kétszer annyi volt, mint az egyéb felsőoktatási intézményekben végzeteké. Viszont amikor olyan hallgatókat vettek alapul, akik elit egyetemre jelentkeztek, de aztán különböző okok miatt kevésbé jó hírű intézményekben tanultak tovább, az derült ki, hogy diplomásként éppen annyit kerestek, mint akik a legnevesebb intézményekben végeztek. A hosszú távú siker alapja a tanulmány szerint tehát arra volt visszavezethető, hogy melyik volt a legjobb egyetem, ahová a vizsgált személy egyáltalán jelentkezett, függetlenül attól, hogy bejutott-e oda, vagy sem.

Más szóval a teljesítmény és az ambíció – ami szorosan összefügg az önértékeléssel és önbizalommal, azaz, hogy az ember hova sorolja önmagát – volt a meghatározó a későbbi sikerek tekintetében.

A siker IV. törvénye: Míg a csapat sikere a sokféleségben és az egyensúlyban rejlik, a babérokat mindig egyvalaki aratja le

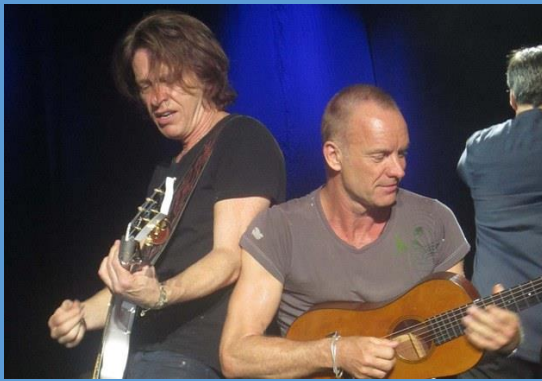
Manapság egyre nagyobb hangsúly van a csapatmunkán, például a legnagyobb hatású tudományos cikkeket nem egyetlen zseni írja, hanem egy egész csapat áll mögöttük. Több kutatás, és példa bizonyítja, hogy egy **csapat sikerességét egyrésztől sokfélesége** (tudást, tapasztalatokat tekintve), a **tagok egymás közötti kapcsolata** (legyenek szoros kapcsolódások és egymást nem ismerők), és a **vezető személye, dominanciája** határozza meg⁴. Emellett az is számít, hogy a csoporttagok hogyan kommunikálnak egymással – azok teljesítenek jobban, ahol a csapattagok átlagosnál jobban odafigyelnek egymásra, ahol mindenki szóhoz juthat. Ahhoz, hogy egy csapat sikeres legyen, nem elég a „legjobbakat” összeválogatni, sőt, ez

³ Barabási 51. o.

⁴ Barabási. 181. o.

kifejezetten hátrányos lehet. Valójában az számít, hogy a csapattagoknak lehetőségük legyen egyezsége jutni, és egyenlő mértékben hozzájárulni a megoldáshoz – ehhez pedig megfelelő légkört kialakítani, ahol kialakulhat a „testületi szellem”.

Egy algoritmus segítségével a könyv szerzője és munkatársai arra a kérdésre keresték a választ, hogy ha az elismerés nem kapcsolható egyetlen konkrét személyhez sem, akkor végül ki kapja meg, és azt vizsgálták, hogy mi alapján ítélik oda a kémiai Nobel-díjat⁵. Azt sikerült feltérképezni, hogy a tudományos közösség hogyan látja, kinek az érdeme leginkább egy adott felfedezés. Ha egy tudós fontos szerepet játszott a kutatásban, valószínűleg már több publikációt tudhat maga mögött a témában, egyfajta szakértőjévé vált a témának.

Dominic Miller és Sting

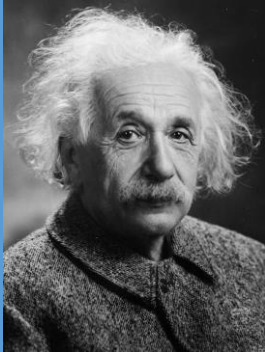
Vajon hányan ismerik Dominic Miller nevét, aki a „Shape of My Heart” c. sláger társszerzője volt Sting mellett?

Tehát a **csapatmunkáért járó elismeréseket nem az adott teljesítmény, hanem az érzékelés alapján osztják** – azaz hogy az adott szakterület többi tudósa mennyire kísérte figyelemmel és tartotta relevánsnak az egyes társszerzők korábbi munkásságát, és mennyire hagyta figyelmen kívül másokét.

Pályájukat kezdő fiatalok esetében jó kezdés lehet, ha egy elismert szakember csapatában kezd el valaki dolgozni, de fontos odafigyelni arra, hogy ha valaki saját hírnévre, elismerésre vágyik, egy adott ponton tudjon kilépni egy már hírnevet szerzett ember árnyékából, például úgy, hogy új, még felderítetlen terepet keres magának.

⁵ Barabási. 188. o.

A siker V. törvénye: Ha kitartunk, a siker bármikor beüthet

Albert Einstein

Einstein egyszer kijelentette: „Aki 30 éves koráig nem alkot valami nagyot a tudományban, az már nem is fog.”

Barabásiék ezt a kijelentést vizsgálták meg, és rájöttek, hogy valójában az a helyzet, hogy a kérdés szorosan összefügg azzal, hogy ki mennyire produktív – általános tendencia, hogy a tudósok karrierjük első szakaszában sokkal többet publikálnak, mint később. Tehát nem az a helyzet, hogy a fiatalabbak mindenképp kreatívabbak, mint az idősebbek, hanem az, hogy a **fiatalabbak sokkal produktívabbak, ezért több eséllyel hoz számukra sikert**

valamelyik kutatásuk. Ahhoz hasonlóan, mint hogy évente egyszer lottózunk, a nyereség esélye évről évre nem nő, és nem csökken. De ha egy alkalommal harminc lottószelvényrel játszunk, jóval megnő az esélyünk arra, hogy nyerni fogunk.

Tehát annak, hogy mennyi esélyünk van a sikerre, nem az életkorunkhoz van köze, hanem ahhoz, hogy hajlandóak, képesek vagyunk-e újra és újra próbálkozni, hogy elérjük az áttörést.

Források/Ajánlott irodalom:

Barabási-Albert László: A képlet – A siker egyetemes törvényei. Libri, 2018.

A siker 5 törvénye, amit te sem kerülhetsz el – Barabási Albert-László, világhírű magyar hálózatkutató szerint – Forbes. 2018. 09. 06. <https://forbes.hu/legyel-jobb/a-siker-5-torvenye-amit-te-sem-kerulhetsz-el-barabasi-albert-laszlo-vilaghiru-magyar-halozatkutato-szerint/>

A képlet. A siker egyetemes törvényei. Exkluzív interjú Barabási Albert-László hálózatkutatóval. Erdélyi Televízió. Közzététel: 2018. 10. 14. <https://www.youtube.com/watch?v=ubTd0eEdPZE>

JELLEN TÁMOGATÁSÁVAL. PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3.-16-2016-00014

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE